

Botanische Tuinen van Estland en Letland

Tijdens de Baltische Reis van 23 tot en met 30 mei 2009 van de NDV werden niet minder dan vier botanische tuinen bezocht. Met de ervaring uit het verleden van de rijke, goed verzorgde *Indices Semina* (zaadlijsten) was de verwachting veel interessante houtige gewassen aan te treffen uit de voormalige USSR en met name uit het Verre Oosten.

Botanische Tuin van Tallinn (Estland)

Als eerste werd op 24 mei deze nog vrij jonge tuin bezocht, waarvan het ruim opgezette arboretum tussen 1963 en 1976 werd ingeplant. Directeur Dr. Olev Abner wachtte ons bij de ingang op en deelde een fraai verzorgd en geïllustreerd boekje van de tuin uit. Hierin staat beschreven dat vanaf 1995 een nieuwe periode voor de tuin is aangebroken met meer aandacht voor educatieve taken en interna-

Met 1400 taxa is het de grootste verzameling van houtige gewassen in Estland. Opvallend was dat diverse bij ons in verzamelingen algemene gewassen, geheel of vrijwel geheel ontbraken: *Magnolia*, *Liriodendron*, Japanse sierkers. Tegen de verwachting in zagen we weinig materiaal uit het Verre Oosten. De natuur was ca. 5 weken later dan in Nederland. Zo was de bloei van de Paardenkastanjes en de Seringen nog in het beginstadium. Van het

Opvallend was dat diverse bij ons in verzamelingen algemene gewassen, geheel of vrijwel geheel ontbraken: Magnolia, Liriodendron, Japanse sierkers.

tionale contacten. In het zeer open 17 ha grote arboretum staan de soorten steeds in groepen geplant, op vrij korte afstand van elkaar. Vooral bij de coniferen, met name bij de diverse *Abies* soorten, dreigen de planten elkaar al te verdringen. De etikettering bestaat uit eenvoudige handgeschreven labeltjes en lang niet alle bomen zijn daarvan voorzien. Onze gids, Olev Abner, had een uitgebreide lijst bij zich en hij kon ons ook vertellen waar het materiaal oorspronkelijk vandaan kwam.

kleine aantal *Rhododendron* soorten stond *Rh. schlippenbachii* uitbundig in bloei.

Eveneens uitbundig bloeide *Prunus padus*, de vogelkers. We zouden vooral in Estland daarvan veel fraaie exemplaren zien, ook al flinke bomen. Behalve voor het arboretum was er ook veel aandacht voor de prachtige border met kleine bolgewassen. De tijd vloog om en het kassencomplex kon niet meer worden bezocht.

Uitbundige bloei van *Rhododendron schlippenbachii* in de Botanische Tuin van Tallinn

Foto: Piet de Jong

Botanische Tuin van de Universiteit van Tartu (Estland)

Met nog steeds stralend voorjaarsweer bezochten we op 26 mei de midden in de stad gelegen botanische tuin, gesticht in 1803. Bij de ingang confronteerde directeur Dr. Heiki Tamm ons aan de hand van muurplaquettes met de beroemde botanici die vooral in de eerste periode van de tuin een belangrijke rol hebben gespeeld: Alexander van Bunge (*Flora Altaica*), Heinrich Moritz Willkomm, Carl Friedrich von Ledebour (*Flora Rossica*), Nikolai Kuznetsov (*Flora Caucasicca*). Hun expedities resulteerden erin dat in 1827 in totaal 10.449 soorten in de tuin in cultuur waren. In die periode maakte Estland deel uit van het Russische Tsarenrijk. Die oude glorie is verleden tijd en sinds enkele jaren is de tuin ook losgekoppeld van het botanisch in-

stituut. Toch speelt de tuin nog een grote rol in het onderwijs. Maar liefst 1000 studenten van de universiteit en de tuinbouwopleidingen bezoeken jaarlijks de tuin. Het is een zeer sfeervolle (stads)tuin van 3,5 ha, goed onderhouden, maar ook nu weer onvolledig geëtiketteerd met handgeschreven labels. Het aandeel van de houtige gewassen is niet bijzonder groot, maar bij de rondgang zijn er zeker voor een ieder een aantal highlights, zoals *Weigela middendorffii*, waarvan net als bij de Paardenkastanje (zie *Arbor Vitae*, 18,3, p. 33) de bloemen achtereenvolgens een geel, oranje en rood honingmerk vertonen.

Een interessant wilgje dat we verder vaak in Letland zagen, maar bij ons zeldzaam is, is *Salix fragilis* 'Bullata', een dwergvorm met een fraaie ronde kroon. Verder een *Acer mandshuricum* met prachtige roodgeveugelde vruchten en een geelbladige *Ulmus glabra* 'Lutescens'. Van de eerste periode restte nog een grote oude *Larix*, waarschijnlijk *L. gmelinii* var. *olgensis*. Mooie onderdelen van de tuin

Weigela middendorffii: verkleuring van het honingmerk van geel, via oranje naar rood
Foto: Piet de Jong

vormden de grote vijver, gevoed door een spreng en de tegen een helling aangelegde rotstuin. Ook de zeer hoge tropische kas mochten we niet missen. Via een wenteltrap kwamen we op een galerij die nog vol stond met planten in pot. Een kas dus tot in de nok gevuld. Ter gelegenheid van het tweehonderd jarig bestaan in 2003 werd een fraai boekwerk gepubliceerd met veel aandacht voor de rijke historie van de tuin.

Botanische Tuin van Riga (Letland)

Op 28 mei stonden twee botanische tuinen op het programma. De Universiteitstuin van Riga, gesticht in 1922, is de oudste botanische tuin van Letland en is 15 ha groot. De verzameling telt bijna 7000 taxa, waarvan 760 in het arboretumgedeelte. Behalve Arija

Galvaiece, medewerkster van de tuin is ook dr. Inara Bondare van de Nationale Botanische Tuinen beschikbaar voor dendrologische vragen. Laatstgenoemde gaat verder mee naar alle nog te bezoeken objecten. Bij de rondgang werd eerst de systeemtuin bekeken. Dat zorgde voor een grote teleurstelling. Heel veel lege plekken en waar planten stonden, waren ze slechts voor een deel van etiketten voorzien. Bepaald geen functioneel object voor studenten. Enkele planten die de aandacht trokken waren *Lonicera tatarica* in volle bloei en *Magnolia cylindrica*. In het arboretumgedeelte stond een zeer oude *Ulmus pumila* met een fraaie bast. Blikvangers waren ook de fraai in bloei staande *Crataegus laevigatus* 'Paul's Scarlet'. In volle bloei ook verder *Viburnum lentago* en *Lonicera caerulea* var. *kamtschatica*. Speciale aandacht werd gevraagd voor het *Rhododendron*-proefveld met het resultaat van 40 jaar veredelingsonderzoek. Een enkele plant trok de aandacht,

o.a. een wit bloeiende azalea uit een kruising met *R. viscosum*. Mogelijk waren een aantal planten geschikt voor het Baltische klimaat, maar er stonden geen planten bij die met succes op de internationale markt zouden kunnen worden gebracht.

Nationale Botanische Tuinen in Salaspils (Letland)

Deze 129 ha grote tuin wordt aangeprezen als de belangrijkste plantenverzameling van de Baltische Staten met een van 's werelds grootste arboreta. De verzameling telt maar liefst 5000 taxa aan houtige gewassen. De verwachtingen waren dan ook hoog gespannen. Bij aankomst werd voorgesteld twee verschillende objecten te bezoeken. Zo togen we in de bus naar wat aangeduid werd als een 'treasury', een verzameling coniferen, bestaande uit soorten en cultivars, die getoetst werden op hun geschiktheid voor het Letse klimaat. De onderzoekster, Linda Strode,

regelmaat van plantverbanden. Doorgaans was er van een bepaalde soort slechts een enkel exemplaar, soms meerdere. Ik noteerde o.a. de zeldzame linden *Tilia chinensis* met een zeer ruwe bast en *T. dasystyla*, één van de ouders van *T. europaea* 'Euchlora' met evenals 'Euchlora' glimmend blad, maar geen afhanginge twijgen. Bij de esdoorns stonden enkele ca. 8 m hoge *Acer cappadocicum* subsp. *divergens*, tot nu was 5-6 m de hoogste die gezien heb. In Turkije waren ze hooguit 3 m hoog. De wandeling stemde me niet vrolijk. De vraag kwam bij me op wat de waarde van zo'n verzameling is, noch afgezien van de educatieve mogelijkheden. Daar kon toch geen goede documentatie achter zitten, al zou dat vandaag de dag met GPS theoretisch nog mogelijk zijn. Voorzichtige informatie bij dr. Bondare stelde mij niet gerust. Alles was gedocumenteerd en er waren geen etiketten omdat de studenten die zouden meenemen! We hoorden dat in Salaspils niet minder dan

Deze 129 ha grote tuin wordt aangeprezen als de belangrijkste plantenverzameling van de Baltische Staten met een van 's werelds grootste arboreta. De verzameling telt maar liefst 5000 taxa aan houtige gewassen. De verwachtingen waren dan ook hoog gespannen.

hoofd van het afdeling houtige gewassen, vertelde enthousiast over haar werk. Al direct viel op dat het een enkelvoudige proef betrof met in hoofdzaak individuele planten. Ook het aangrenzende *Malus* proefveld was zo opgezet. Nummers en namen ontbraken, maar de onderzoekster had een lijst. De meeste NDV'ers leken zich goed te vermaken, maar hiervoor waren we toch echt niet gekomen. Na de lunch volgde dan wel een bezoek aan het arboretum. Al snel leek het er op dat we ook hier de rondgang tot de coniferen zouden beperken, zodat ik, en diverse anderen, snel hun eigen weg gingen. De bomen waren per geslacht gerangschikt en zo passeerde ik grote verzamelingen van Linde, Paardenkastanje, Esdoorn, Kardinaalsmuts etc. Ze stonden (te) dicht opeen, nul etiketten (noch nummers) en ook geen duidelijke

60 personen werkzaam waren. Het gaf de indruk dat er kennelijk na de Sovjet periode nog niet veel veranderd is en ook dat de financiële middelen verder heel beperkt moesten zijn. Eigenlijk gold dat met uitzondering van het Karlšava Arboretum in meer of mindere mate voor alle bezochte botanische tuinen. Laatstgenoemd arboretum, nota bene vooral opgezet voor de bosbouw, beschikte over splinternieuwe publieksvoorzieningen, waarschijnlijk mogelijk gemaakt door Europese subsidies. Ook waren daar de planten van goede labels voorzien.

In *Arbor Vitae* nr 4 wordt een algemeen verslag van 'The Baltic Tour, een dendrologische reis door Estland en Letland' opgenomen. (red.)